

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

**VZDELÁVACÍ PROGRAM
PRE ŽIAKOV SO VŠEOBECNÝM INTELEKTOVÝM NADANÍM
PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE A PRE NIŽŠIE STREDNÉ
VZDELÁVANIE**

Vzdelávací program vypracoval Štátny pedagogický ústav.

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 5. 5. 2016 pod číslom 2016-14674/20295:21-10F0 s platnosťou od 1. 9. 2016.

Obsah

Úvod	3
1 Ciele výchovy a vzdelávania	3
2 Stupeň vzdelania	3
3 Profil absolventa	3
4 Vzdelávacie oblasti	3
5 Vzdelávacie štandardy	5
6 Rámcový učebný plán	5
7 Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním	9
8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie	9
9 Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	9
10 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania	10
11 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní	10
12 Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov	11

Úvod

Pri výchove a vzdelávaní žiakov so všeobecným intelektovým nadaním sa postupuje podľa Vzdelávacieho programu pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie. Tento vzdelávací program je súčasťou štátnych vzdelávacích programov pre jednotlivé stupne vzdelávania. Vymedzuje špecifické potreby žiakov, konkretizuje modifikácie, ktoré je potrebné rešpektovať pri výchovno-vzdelávacej práci s touto skupinou žiakov.

Vzdelávací program pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním sa uplatňuje pri vzdelávaní žiakov v základnej škole, t.j. v základnej škole pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním, v špeciálnych triedach základných škôl alebo pri individuálnom začlenení v základnej škole.

1 Ciele výchovy a vzdelávania

Žiaci so všeobecným intelektovým nadaním plnia rovnaké ciele výchovy a vzdelávania ako žiaci bežných základných škôl na primárnom stupni vzdelávania a na nižšom strednom stupni vzdelávania

2 Stupeň vzdelania

Žiak so všeobecným intelektovým nadaním získa primárne vzdelanie úspešným absolvovaním posledného ročníka uceleného programu vzdelávania pre 1. stupeň základnej školy. Dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie s doložkou.

Žiak so všeobecným intelektovým nadaním získa nižšie stredné vzdelanie úspešným absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu pre 2. stupeň základnej školy. Dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie s doložkou, ktoré je podmienkou pre ďalšie vzdelávanie na vyššom stupni.

3 Profil absolventa

Žiak so všeobecným intelektovým nadaním disponuje po absolvovaní primárneho vzdelávania a nižšieho stredného vzdelávania tými kľúčovými kompetenciami, ktoré sú uvedené v štátnom vzdelávacom programe, na úrovni primeranej jeho nadaniu.

4 Vzdelávacie oblasti

Žiaci so všeobecným intelektovým nadaním sa vzdelávajú podľa tých istých vzdelávacích oblastí ako ostatní žiaci.

Prierezové témy ostávajú vo vzdelávacom programe pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním bezo zmeny. Možno ich realizovať v rámci jestvujúcich vyučovacích predmetov alebo v rámci novovytvorených blokov predmetov.

VYUČOVACIE PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ŽIAKOV SO VŠEOBECNÝM INTELEKTOVÝM NADANÍM PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE

VZDELÁVACIA OBLASŤ	VYUČOVACIE PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA
	ANGLICKÝ JAZYK
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA
	INFORMATIKA
ČLOVEK A PRÍRODA	PRVOUKA
	PRÍRODOVEDA
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	VLASTIVEDA
ČLOVEK A HODNOTY	ETICKÁ VÝCHOVA/ NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA/NÁBOŽENSTVO
ČLOVEK A SVET PRÁCE	PRACOVNÉ VYUČOVANIE
UMENIE A KULTÚRA	HUDOBNÁ VÝCHOVA
	VÝTVARNÁ VÝCHOVA
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA

VYUČOVACIE PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ŽIAKOV SO VŠEOBECNÝM INTELEKTOVÝM NADANÍM PRE NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE

VZDELÁVACIA OBLASŤ	VYUČOVACIE PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA
	ANGLICKÝ JAZYK
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA
	INFORMATIKA
ČLOVEK A PRÍRODA	FYZIKA
	CHÉMIA
	BIOLÓGIA
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	DEJEPIS
	GEOGRAFIA
	OBČIANSKA NÁUKA
ČLOVEK A HODNOTY	ETICKÁ VÝCHOVA/ NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA/NÁBOŽENSTVO
ČLOVEK A SVET PRÁCE	TECHNIKA
UMENIE A KULTÚRA	HUDOBNÁ VÝCHOVA
	VÝTVARNÁ VÝCHOVA
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA

5 Vzdelávacie štandardy

Pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním platia tie isté vzdelávacie štandardy ako pre žiakov bez nadania.

6 Rámcový učebný plán

Rámcový učebný plán (ďalej aj „RUP“) stanovuje minimálne časové dotácie jednotlivých predmetov a počet disponibilných hodín. V kompetencii školy je rozdeliť hodinové dotácie v ročníkoch aj iným spôsobom, ak zachová dotácie určené na celý stupeň a logickú postupnosť plnenia vzdelávacích štandardov.

Rámcový učebný plán pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie

Vzdelávacia oblasť	Vyučovaci predmet	Ročník primárne vzdelávanie					Ročník nižšie stredné vzdelávanie					
		1.	2.	3.	4.	Σ	5.	6.	7.	8.	9.	Σ
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	9	8	7	7	31	5	5	4	5	5	24
	anglický jazyk			3	3	6	3	3	3	3	3	15
Matematika a práca s informáciami	matematika	4	4	4	4	16	4	4	4	4	5	21
	informatika			1	1	2	1	1	1	1		4
Človek a príroda	prvouka	1	2			3						
	prírodoveda			1	2	3						
	fyzika							2	1	2	1	6
	chémia								2	2	1	5
	biológia						2	1	2	1	1	7
Človek a spoločnosť	vlastiveda			1	2	3						
	dejepis						1	1	1	1	2	6
	geografia						2	1	1	1	1	6
	občianska náuka							1	1	1	1	4
Človek a hodnoty	etická výchova/ náboženská výchova/náboženstvo	1	1	1	1	4	1	1	1	1	1	5
Človek a svet práce	pracovné vyučovanie			1	1	2						
	technika						1	1	1	1	1	5
Umenie a kultúra	hudobná výchova	1	1	1	1	4	1	1	1	1		4
	výtvarná výchova	2	2	1	1	6	1	1	1	1	1	5
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	2	2	2	2	8	2	2	2	2	2	10
Základ		20	20	23	25	88	24	25	26	27	25	127
Voliteľné (disponibilné) hodiny		2	3	3	2	10	4	5	5	4	6	24
Spolu		22	23	26	27	98	28	30	31	31	31	151

Poznámky

1. Vyučovacia hodina má 45 minút v tomto rozdelení rámcového učebného plánu. Škola si môže zvoliť vlastnú organizáciu vyučovania. S prihliadnutím na osobitosti žiakov so všeobecným intelektovým nadaním môže škola uplatňovať aj iné spôsoby organizácie vyučovania, a to členením vyučovacej hodiny do kratších časových úsekov, zaraďovaním a organizovaním prestávok, blokovým vyučovaním a inými organizačnými formami v zmysle platnej legislatívy.
2. Škola môže po prerokovaní v rade školy v školskom vzdelávacom programe stanoviť vyšší celkový počet hodín, najviac však na 108 hodín na 1. stupni ZŠ a 161 hodín na 2. stupni ZŠ. Ak sa škola rozhodne zvýšiť počet hodín, tieto sú financované z vlastných zdrojov.
3. Žiaci so všeobecným intelektovým nadaním nepotrebujú na splnenie vzdelávacích štandardov ŠVP toľko času ako žiaci bez intelektového nadania, preto je možné rozšírenie vzdelávacích štandardov vyučovacích predmetov súvisiacich s ich intelektovým nadaním bez navýšenia ich hodinovej dotácie.
4. „Počet disponibilných hodín môže škola v ročníkoch primárneho vzdelávania zvýšiť znížením časovej dotácie v 1. a 2. ročníku v predmete slovenský jazyk a literatúra o 2 hodiny, v 3. ročníku v predmete slovenský jazyk a literatúra o 1 hodinu, v 4. ročníku v predmete slovenský jazyk a literatúra o 1 hodinu, v predmete prírodoveda o 1 hodinu a v predmete vlastiveda o 1 hodinu.“
5. Pri tvorbe školského vzdelávacieho programu musia byť využité všetky povinné a disponibilné hodiny. Disponibilné hodiny možno využiť nasledovným spôsobom:
 - zvýšenie hodinovej dotácie povinných vyučovacích predmetov, t. j. rozšírenie vzdelávacích štandardov týchto vyučovacích predmetov, čo je uvedené v učebných osnovách,
 - zaradenie nových vyučovacích predmetov v súlade so zameraním školy, t. j. škola vypracuje ich učebné osnovy a/alebo experimentálne overených inovačných programov zavedených do vyučovacej praxe.Vyššie uvedené spôsoby využitia disponibilných hodín možno kombinovať.
6. Škola je povinná v rámci voliteľných hodín ponúknuť žiakom 7. – 9. ročníka ako druhý cudzí jazyk jeden z jazykov: francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk podľa možnosti školy a záujmu žiakov, a to najmenej 2 vyučovacie hodiny týždenne.
7. Vzhľadom na počet žiakov v triede pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním, v zmysle platnej legislatívy sa nepočíta s delením triedy na skupiny. Škola môže delenie realizovať podľa svojich priestorových, personálnych a finančných podmienok, podľa charakteru činnosti žiakov a podľa náročnosti vyučovacieho predmetu, s ohľadom na požiadavky ochrany zdravia a bezpečnosti práce.
8. Pri prestupe žiaka z inej školy prijímajúca škola v prípade zistených odlišností umožní žiakovi ich kompenzáciu spravidla v priebehu jedného školského roku.
9. Škola môže pri tvorbe školského vzdelávacieho programu vychádzať z navrhnutého rozpisu hodín pre jednotlivé ročníky. Môže však rozdeliť hodinové dotácie a vzdelávacie štandardy na celý stupeň vzdelávania, pri zachovaní postupnosti jednotlivých vzdelávacích štandardov a celkového počtu vyučovacích hodín jednotlivých vyučovacích predmetov, za predpokladu, že zachová ich vnútornú logickú štruktúru a zásadu veku primeranosti.

10. Tento rámcový učebný plán je východiskom aj pre vzdelávanie žiakov so všeobecným intelektovým nadaním a súčasne so zdravotným znevýhodnením. Pritom je potrebné vychádzať zo špecifik uvedených v kapitole 7.1. štátneho vzdelávacieho programu pre základnú školu.

7 Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním

Špecifikum výchovy a vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním spočíva v možnosti vyššieho učebného zaťaženia, prehlbovania a rozširovania učiva. To sa uskutočňuje v rámci predmetov vymedzených v školskom vzdelávacom programe.

Odporúča sa zaradenie nových predmetov v súlade so zameraním školy. Na 1. stupni ZŠ sa odporúča zaradiť do učebného plánu hodiny tzv. obohatenia, ktoré boli navrhnuté na základe výsledkov pokusného overovania alternatívnej starostlivosti o intelektovo nadaných žiakov realizovaného v rokoch 1993-2007.

Pri výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním je vhodné popri frontálnom (transmisívnom) vyučovaní čo najčastejšie využívať moderné aktivačné edukačné metódy ako kooperatívne skupinové učenie, projektové vyučovanie, prvky integrovaného tematického vyučovania, hodnotenie samostatných domácich prác (vrátane skupinového hodnotenia a sebahodnotenia), mentoring ap. Do vyučovania možno zapojiť aj učiteľov 2. stupňa ZŠ a nadviazať spoluprácu s učiteľmi gymnázia.

Pre výchovu a vzdelávanie žiakov so všeobecným intelektovým nadaním so zdravotným znevýhodnením platia špecifiká opísané v kapitole 7.1 Štátneho vzdelávacieho programu. Takémuto žiakovi treba vypracovať individuálny vzdelávací program, ktorý bude zohľadňovať ako jeho nadanie, tak aj jeho zdravotné znevýhodnenie.

8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizačné podmienky výchovy a vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním sa nelíšia od podmienok uvedených v ŠVP. Primárne vzdelávanie sa uskutočňuje na prvom stupni základnej školy, ktorý má štyri ročníky. V individuálnom vzdelávacom programe možno upraviť, že žiak so všeobecným intelektovým nadaním absolvuje štyri ročníky v kratšom čase než sú štyri školské roky.

Nižšie stredné vzdelávanie sa uskutočňuje na druhom stupni základnej školy alebo v 5. ročníku základnej školy a následne v prvých štyroch ročníkoch gymnázia s osemročným vzdelávacím programom. V individuálnom vzdelávacom programe možno upraviť, že žiak so všeobecným intelektovým nadaním absolvuje nižšie stredné vzdelávanie v kratšom čase než je päť školských rokov.

9 Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Pri integrovanom vzdelávaní žiakov so všeobecným intelektovým nadaním je vhodné, aby okrem triednych učiteľov pôsobil v škole pedagóg špecializovaný na túto problematiku. Vzdelávanie žiakov so všeobecným intelektovým nadaním môžu zabezpečovať aj špeciálni pedagógovia.

Pri výchove a vzdelávaní žiakov so všeobecným intelektovým nadaním škola povinne spolupracuje s odbornými zamestnancami centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Odporúča sa, aby škola, v ktorej sa vzdelávajú žiaci so všeobecným intelektovým nadaním, zamestnávala školského psychológa.

Pedagogickí zamestnanci

- spĺňajú kvalifikačné požiadavky stanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- preukazujú odborné a osobnostné spôsobilosti, ktoré využívajú pri pedagogickej komunikácii, motivácii žiakov, ich diagnostikovaní, hodnotení, pozitívnom riadení triedy,
- riadia svoje sebarozvíjanie a celoživotné vzdelávanie v odbornej oblasti a osobnostnom raste, ako súčasť kolektívu pedagógov sú schopní vzájomnej efektívnej a ľudsky podporujúcej komunikácie, spolupráce, tímovej práce a kooperatívneho riešenia

Riaditeľ školy zabezpečí, aby boli pedagogickí zamestnanci odborne zaškolení a kvalifikovane informovaní o špecifčnosti práce so žiakmi so všeobecným intelektovým nadaním. Pedagógovia si zvyšujú kvalifikáciu v programoch kontinuálneho vzdelávania zameraných na pedagogiku nadaných.

Vedúci pedagogickí zamestnanci

- svojimi manažérskymi, organizačnými a pedagogickými schopnosťami vytvárajú predpoklady pre fungujúci, motivovaný spolupracujúci kolektív s profesionálnou klímou a podporujúcim prostredím,
- starajú sa o svoj odborný a osobnostný rast, ako aj všetkých členov kolektívu a vytvárajú pre tento ich rast podmienky,
- sú schopní poradiť učiteľom a obhájiť ich pred negatívnymi faktormi, ktoré by nepriaznivo ovplyvňovali ich pedagogické pôsobenie.

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje žiak alebo viac žiakov so všeobecným intelektovým nadaním so zdravotným znevýhodnením, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného žiaka v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, narušenia alebo oslabenia.

Školský psychológ

- vykonáva odborné činnosti v rámci psychologickej diagnostiky (okrem diagnostiky na účely prijatia žiaka do školy alebo na zmenu formy vzdelávania žiaka), na ktoré má oprávnenie podľa svojho vzdelania a v súlade s legislatívou platnou pre rezort školstva.

10 Povinné materiáľno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Toto zabezpečenie sa nelíši od zabezpečenia každej základnej školy, ako je opísané v ŠVP a príslušných prílohách.

11 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Záväzné podmienky charakterizuje Štátny vzdelávací program pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie.

12 Zásady a podmienky na vypracovanie školských vzdelávacích programov

Školský vzdelávací program pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním je vypracovaný na základe tohto vzdelávacieho programu, ktorý je súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie.

V školskom vzdelávacom programe pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním sa odráža zameranie školy a stratégia, ktorú určuje vedenie školy spolu s obcou a regiónom, s ohľadom na špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby nadaných žiakov, potreby ich osobnostného rozvoja i potreby spoločnosti, v ktorej budú žiaci aj neskôr svoje nadanie uplatňovať.

Na tvorbe ŠkVP pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním sa podieľajú všetci pedagogickí zamestnanci školy v spolupráci s odbornými zamestnancami školy a školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, ktoré nadaných žiakov diagnostikovalo.

Ako učebné osnovy povinných vyučovacích predmetov slúžia platné vzdelávacie štandardy ŠVP, v prípade že ich škola nerozširuje.

Školský vzdelávací program počíta s možnosťou vytvoriť individuálne vzdelávacie programy pre žiakov, ktorí okrem nadania majú aj iné druhy špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

V školách a triedach pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním možno ako školský vzdelávací program použiť program APROGEN, ktorý bol overený experimentálnym overovaním v rokoch 1993-2007.

„V prípade zaradenia nových vyučovacích predmetov v súlade so zameraním školy škola vypracuje ich učebné osnovy a/alebo učebné osnovy experimentálne overených inovačných programov zavedených do vyučovacej praxe.“

V školskom vzdelávacom programe možno niektoré povinné predmety zlúčiť do tematických blokov, ak sa nezníži ich celková povinná dotácia a minimálny obsah stanovený vzdelávacími štandardmi. Vyučovacie predmety možno integrovať v rámci vzdelávacej oblasti, ale aj naprieč vzdelávacími oblasťami. Na 1. stupni ZŠ napr. vyučovací predmet Pracovné vyučovanie integrovať s iným vyučovacím predmetom (výtvarná výchova, prírodoveda). Na 2. stupni ZŠ napr. vyučovací predmet Technika je možné integrovať s iným vyučovacím predmetom (fyzika, chémia, výtvarná výchova) a spracovať pre takto vytvorené tematické blok vlastné učebné osnovy.